

FRONT-LINE

Aaron Kronski

Divjanje ali Junak našega časa
Opera triler

Jurčičeva zbirka, Založba Mondena, Grosuplje 1992

Ob delu Aarona Kronskega se že ne spodobi več namigovati na slovenskega literata Toma Rebolja, saj oba očitno ločuje več reči. Medtem ko izhajajo teksti prvega relativno pogosto, se drugi (vsaj z izdajami) v slovenskem literarnem prostoru praktično ne pojavlja več. Druga razlika je še pomembnejša, saj je duhovno-zgodovinske, ali natančnejše veroizpovedne narave: Rebolj v svojem opusu lastne konfesionalnosti ni pretirano ekspliciral, kar nas navaja na misel, da spada – kot večina Slovencev – v katoliško čredo ali kvečjemu med protestante. S Kronskim pa je stvar popolnoma jasna in enoznačna, in čeprav človek o judovstvu in jidišu nima posebnega pojma, mu vsaj reference na biblijo, medvojno Nemčijo, München '72, Woodyja Allena in večno nemirne Palestince utrnejo misel, da gre za nekaj posebnega. Pa četudi se Kronski – od *Mesta angelov* in *Vražjega glasu* naprej – z omenjeno podstatjo, čeprav vse močnejše, ne prezentira preintenzivno in morda celo nekoliko nadaljuje opus svojega mentorja (svojega "nekoliko senilnega biografa", kot Rebolja imenuje Kronski), bomo delo pač pripisali tistemu, ki ga je podpisal. Pomembna je knjiga kot taka in zadnja je *Divjanje ali Junak našega časa*.

Naslov najnovejšega romana Kronskega je – morda nevede – izbran nadvse ustrezno, saj gre za značilno dvodelen tekst, katerega enoti se razlikujeta toliko, da bi ju mirno imeli za dva avtorska projekta. Prvi del knjige je namreč, odkrito povedano, na pol ali celo četrt poti do drugega, ki pa je, prav temu zahvaljujoč, toliko bolj ekspliciten. Pripoved je namreč genetičnega tipa, saj spremljamo junakove eksistencialne probleme do mazohistične odločitve, da se podredi Sistemu in se poda v (mlajšim bralcem že neznano) Jugoslovansko ljudsko armado. Tako je uvodni del pretežno impresionistična pripoved brez dramaturške povezave, v kateri se pojavljajo motivi prijateljstva, ironije na homoseksualnost, vesela noč v kulturnem središču slovenstva ("cukrarni") in kar je še podobnega, skupni imenovalci omenjenih – pretežno noveleskni utrinki – pa so dokaj neulovljivo, gotovo pa ne najbolj optimistično duhovno stanje pripovedovalca, ogromne reke alkohola, ki stečejo junaku po grlu (to je pravzaprav "trade mark" Aarona Kronskega, saj bi veljalo organizirati

literarnoteoretsko-medicinski simpozij na temo, ali ga – četudi le fiktivni – junak lahko res toliko nese), obsežen repertoar samorefleksij v pripovedi, predvsem pa literarnih in splošnokulturnih referenc. In ravno le-te nam pokažejo temeljni premik, ki ga je literatura (celo na Slovenskem) storila v zadnjih letih, natančneje od generacije, ki jo je Veda poimenovala "mlada slovenska proza", dandanes pa bi bil morda ustrežnejši termin "kranjski ludizem". Na področju metaforike in metonimike kaže omenjena veja tele poteze: medtem ko bi postmodernistično pisavo lahko imeli za citat v globalnem smislu, gre ludistična naracija – in pri Kronskega najbolj intenzivno – v detajliranje, v trenutne domislice in primere, ki imajo obliko trilčkov. Tako se zdi notranje dokaj nerazgibana pripoved *Divjanja ali Junaka našega časa* kar preobložena s sicer čudovitimi in globokimi referencami na velemoze in veledela, kar ustvarja vtis (da ostanemo pri metaforiki pripovedi same), kakor da bi nepretrgoma poskušali najrazličnejše dosežke svetovne in domače alkoholne in nealkoholne industrije – iz klasičnega kozarca za dva decilitra, v katerem nam postrežejo v (prav nič slabših) preprostejših točilnicah. Teče sicer enako, sčasoma pa si bomo vendarle zaželeli drugačne forme.

Povsem drugačen se zdi drugi del *Divjanja*, tako imenovani vojaški del, oblika pripovedi, v kateri se je preskušala opazna množica slovenskih literatov, začeni nekako s 60. leti, ko so nekoliko zbledeli – vsaj prvoosebni – spomini na NOB (in bodo razen v memoarskih delih znova zbledeli, saj najnovejša oblika vojnega usposabljanja po prvih pripovedih ne omogoča zadostnih mitskih osnov).

Resnično je omenjeni žanr zelo zahteven, saj je že po začetnih tekstih doživel vrh z *Resničnostjo* Lojzeta Kovačiča (1976), ki je kasnejši poskusi avtobiografske pisave (na primer *Domovina blede mati* Franja Franciča itn.) niso več presegli. Kronski na tem področju deluje presenetljivo sveže, saj se šele v srečanju s popolnoma drugačno (tako rekoč antikavzalno) logiko dodobra eksplicira posebnost pripovedovalca, ki smo ga v prvem delu pripovedi že skoraj odpisali. Vojščina Kronskega je zanimiva in ilustrativna, polna odličnih domislic in gagov (seveda ob upoštevanju dragocenosti negativne človeške izkušnje), pripoved končno steče – in ravno zato še tolikanj bolj spravi v zagato uvodni del.

Odločitev za večinoma nefiktivno avtobiografsko pripoved potemtakem ni zgolj odločitev stilistične vrste, pač pa izbire impresij in vsebinske uporabe tega ali onega objekta, ki ji ne more botrovati preprosta trodelnost pripovedovalca (Rebolj – Kronski avtor – Kronski pripovedovalec), pač pa določena teznost, ki bralca prepriča, da ne gre samo za vajo v slogu, ki bi jo prav lahko prebirali v obliki genialnih izrekov, referenc (odlični primer so Leninovi *Filozofski zapisi*) ali pridig, kakršne je pisal Svetokriški. Forme v resnici so fleksibilne, a pač morajo biti v nekem odnosu do še tako okostenelih obrazcev – in to Kronski v drugem delu *Divjanja ali Junaka našega časa* ob lastnem primeru dokazuje natančno toliko, kolikor mu v prvem delu ne uspeva.

Zato je o najnovejšem delu Aarona Kronskega kot celoti težko govoriti.

Tone D. Vrhovnik